

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор Південноукраїнського
національного педагогічного

університету імені

К.Д. Ушинського

проф. Андрій КРАСНОЖОН

« 03 » листопада 20 25 р.

ВИСНОВОК

Південноукраїнського національного педагогічного
університету імені К.Д. Ушинського щодо дисертації

Руцького Сергія Васильовича «Інформаційне протиборство в
сучасному світовому політичному процесі в умовах цифрової
реальності», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за
спеціальністю 052 Політологія,

в галузі знань 05 – соціальні та поведінкові науки,
затвердженої Вченою радою Південноукраїнського національного
педагогічного університету імені К. Д. Ушинського,
протокол № 5 від 3 листопада 2025 р.

Присутні: завідувач кафедри політичних наук і права, д. політ. н.,
проф. Наумкіна С. М., д. політ. н., проф. Музиченко Г. В., д. політ. н., проф.
Гедікова Н. П., д. ю. н., проф. Долженков О. О., доктор політ. н., доц.
Ростецька С. І., д. ю. н., проф. Долженков О. Ф., д. ю. н. проф.
Баймуратов М. О., д. ю. н, проф. Кофман Б. Я., к. політ. н., доц. Проноза І. І.,
к. політ. н., доц. Каменчук Т. О., к. політ. н., доц. Дмитрашко С. А., к. політ. н.,
доц. Швець С. Л., к. ю. н., доц. Бутирін Є. О., к. ю. н., доц. Деревянкін С. Л.,

к. екон. н., доц. Полуяктова О. В., к. ю. н, викл. Чекмарьова Л. Ю., лаборант кафедри Пустовіт А.

Всього присутніх на засіданні кафедри **16 осіб**

З присутніх – 4 доктори політичних наук та 4 кандидати політичних наук – фахівці за профілем поданої на розгляд дисертації.

Головуючий на засіданні кафедри політичних наук і права – доктор політичних наук, професор Гедікова Н. П.

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження Руцького Сергія Васильовича «Інформаційне протиборство в сучасному світовому політичному процесі в умовах цифрової реальності», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 Політологія щодо його рекомендації для розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Рецензенти: доктор політичних наук, професор Ростецька С.І., кандидат політичних наук, викл. Швець С.Л.

Слухали:

Повторне обговорення дисертаційного дослідження **Руцького Сергія Васильовича «Інформаційне протиборство в сучасному світовому політичному процесі в умовах цифрової реальності»** з урахуванням усіх зауважень та побажань попереднього обговорення роботи від 29 серпня 2025 року, протокол №2. Дисертація подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 Політологія щодо його рекомендації для розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Тема затверджена вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського (протокол № ____ від _____ року)

Науковий керівник – доктор політичних наук, професор Наумкіна Світлана Михайлівна.

Слухали: Доповідь здобувача ступеня доктора філософії **Руцького Сергія Васильовича «Інформаційне протиборство в сучасному світовому політичному процесі в умовах цифрової реальності»**, поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 Політологія.

Доповідач надав обґрунтування актуальності теми поданої дисертації, визначив мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження, надав характеристику методам та методології, виклав основні наукові положення та висновки, що виносяться на захист, вказав науково-практичну значимість роботи, зазначив впровадження результатів дослідження.

Дисертаційна робота присвячена комплексному, багатоаспектному та міждисциплінарному дослідженню феномену інформаційного протиборства, що є однією з найбільш визначальних та складних характеристик сучасного світового політичного процесу. Актуальність обраної теми дослідження є надзвичайно високою та зумовлена фундаментальними трансформаціями, які переживає людство на початку ХХІ століття. Ключовою рушійною силою цих змін є стрімкий та всеосяжний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, що призвело до формування якісно нової реальності – цифрового простору. Саме в цьому віртуальному середовищі розгортаються основні події політичного життя, формується громадська думка, здійснюється комунікація між політичними акторами та громадянами, а також все інтенсивніше проявляються різноманітні форми політичної конкуренції та конфронтації, які отримали загальну назву інформаційного протиборства.

Сьогодні інформаційний простір перетворився на стратегічно важливу арену боротьби за владу, вплив та ресурси. Традиційні форми політичного

протистояння все частіше доповнюються, а іноді й повністю замінюються сучасними методами, що базуються на використанні технологічних інновацій у сфері зв'язку та інформатизації. Експертне співтовариство, як у галузі політичної науки, так і в сфері міжнародних відносин, одностайно визнає, що інформація набула безпрецедентної ролі, якісно змінюючи природу політичних процесів як на національному, так і на глобальному рівнях. Аналіз сучасних та прогнозування майбутніх міжнародних політичних відносин неможливі без глибокого розуміння сутності, механізмів та наслідків інформаційного протиборства, мистецтво ведення якого стає ключовим фактором успіху в сучасному світі.

У цьому контексті виникає нагальна потреба в системному та всебічному дослідженні політичних процесів, що відбуваються в інформаційному просторі, а також у поглибленні цифрової політичної грамотності як політичних еліт, так і широких верств громадянського суспільства. Недостатнє розуміння сутності інформаційного протиборства, його методів та потенційних наслідків може призвести до прийняття неефективних політичних рішень, зростання соціальної напруги та дестабілізації політичних систем.

Дисертаційне дослідження є складовою частиною комплексної науково-дослідної теми кафедри політичних наук і права Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» в межах науково-дослідної теми «Політико-правові детермінанти сталого розвитку в умовах глобальних загроз та ризиків», що свідчить про його відповідність актуальним науковим пріоритетам та планам досліджень у галузі політичних наук.

Основною метою дисертаційної роботи є здійснення комплексного аналізу сутності, характерних рис, різноманітних форм, методів та ключових чинників інформаційного протиборства, що активно розгортається в сучасному світовому політичному процесі в умовах домінування цифрової реальності. Для досягнення поставленої мети передбачається вирішення низки

взаємопов'язаних дослідницьких завдань, спрямованих на розкриття багатогранності досліджуваного феномену.

Об'єктом дисертаційного дослідження виступає інформаційне протиборство як складний соціально-політичний феномен. Предметом дослідження є особливості інформаційного протистояння в умовах збройного конфлікту, що розгортається в цифровій реальності.

Наукова новизна дослідження в цілому полягає у комплексному та системному підході до вивчення інформаційного протиборства в сучасному світі, що враховує специфіку цифрової реальності. В рамках роботи вперше здійснено глибокий аналіз взаємодії трансформаційних процесів цифрового простору, змін у формах політичної комунікації та зростання латентних проявів політичної агресії в інформаційному середовищі. Запропоновано авторську концептуальну модель інформаційного протиборства в сучасному світовому політичному процесі в умовах цифрової реальності, яка інтегрує аналіз технологічних, політичних та соціокультурних детермінант інформаційного протистояння. Ідентифіковано та класифіковано новітні форми конфронтаційної поведінки суб'єктів політики в цифровому інформаційному просторі, а також розроблено теоретико-методологічні засади для розмежування понять «інформаційне протиборство» та «інформаційна війна» в контексті цифрової реальності. Уточнено роль та значення цифрової пропаганди, вплив інформатизації на ефективність інформаційних ефектів та розуміння інформаційного аспекту загроз у сучасному політичному процесі. Удосконалено розуміння загроз, пов'язаних з інформаційним аспектом, запропоновано авторське бачення феномену інформаційного протиборства та удосконалено аналіз конфронтаційної взаємодії суб'єктів політики в інформаційному просторі.

У дисертаційному дослідженні використано широкий спектр загальнонаукових та спеціалізованих методів дослідження, що забезпечило об'єктивність та наукову обґрунтованість отриманих результатів.

Практична значимість дисертаційної роботи є значною та полягає у можливості використання її результатів державними органами, політичними інститутами, засобами масової інформації, науково-педагогічними працівниками та громадськими організаціями для підвищення рівня обізнаності щодо проблем інформаційного протиборства та розробки ефективних стратегій протидії негативним інформаційним впливам на різних рівнях суспільно-політичного життя.

Апробація результатів дисертації здійснювалася на міжнародних та всеукраїнських наукових і науково-практичних конференціях. Основні ідеї, положення та висновки дисертаційного дослідження викладені автором у ряді наукових публікацій.

Структура дисертаційного дослідження обумовлена метою та завданнями і складається зі вступу, трьох розділів, поділених на підрозділи, висновків до розділів, списків посилань та загальних висновків.

По закінченні доповіді питання задали:

Професор Баймуратов М. О.: ? Які ключові чинники зумовлюють актуальність дослідження інформаційного протиборства, та які теоретико-методологічні проблеми ускладнюють його подальше наукове осмислення?

Відповідь Руцького С.В.: До ключових чинників актуальності можна віднести наступне: стрімка цифровізація та трансформація політичної комунікації; ескалація латентних форм політичної агресії в інформаційному середовищі; необхідність забезпечення національної безпеки та стабільного розвитку суспільства в умовах зростаючої інформаційної конфронтації.

Основними теоретико-методологічними проблемами в даному випадку виступають: термінологічна невизначеність у сфері вивчення інформаційного протистояння; потреба в подальшому осмисленні онтологічних, деонтологічних та епістемологічних аспектів (включаючи етичні питання та проблеми верифікації інформації); необхідність зближення різних наукових підходів (військово-прикладних, геополітичних, кібернетичних тощо) для адекватного відображення динаміки.

Професор Долженков О. О.: Яку авторську концептуальну модель інформаційного протиборства пропонує дослідження, і які теоретико-методологічні засади використовуються для розмежування понять «інформаційне протистояння», «інформаційна агресія» та «інформаційна війна»?

Відповідь Руцького С.В.: У дисертаційній роботі пропонується авторська концептуальна модель інформаційного протиборства в сучасному світовому політичному процесі в умовах цифрової реальності. Сутність цієї моделі полягає у комплексному та системному аналізі, який інтегрує взаємодію трьох ключових груп чинників:

- технологічні детермінанти: аналіз використання технологічних інновацій, як-от Big Data, штучний інтелект та кібернетичні операції;
- політичні детермінанти: вивчення змін у формах політичної комунікації та конкуренції;
- соціокультурні детермінанти: дослідження зростання латентних проявів політичної агресії та впливу на суспільну свідомість.

Для подолання термінологічної невизначеності дослідження розробляє теоретико-методологічні засади для чіткого розмежування трьох форм взаємодії, ґрунтуючись на направленості взаємодії та інтенсивності конфронтації:

- інформаційна агресія – це форма, що розуміється як суб'єкт-об'єктна взаємодія. Вона характеризується одностороннім впливом активного суб'єкта на пасивний об'єкт;
- інформаційне протистояння – це суб'єкт-суб'єктна взаємодія, тобто боротьба між двома активними сторонами. Воно є ключовим елементом політичної боротьби, спрямованим на досягнення політичних цілей;
- інформаційна війна – це найбільш агресивна та інтенсивна форма протистояння. Вона спрямована на встановлення домінування в інформаційному просторі противника і може мати потенціал переходу у «гарячу» фазу військового конфлікту.

Доцент Проноза І. І.: Опишіть ключові форми (алгоритми) реалізації інформаційних операцій та допоміжні елементи, які забезпечують їхню успішність у сучасному протистоянні.

Відповідь Руцького С.В.: Інформаційні операції (ІО) – це складний багатогранний комплекс заходів, що часто використовуються в сучасному протистоянні. Їхня успішність залежить від скоординованого використання ключових форм та допоміжних елементів.

Ключовими формами (алгоритми) реалізації ІО виступають:

1. Психологічні операції. Сутність полягає у поширенні спеціально підготовленої інформації для впливу на емоційний стан, мотивацію, аргументацію дій та прийняття рішень цільових аудиторій. До них відносяться пропаганда та психологічні акції.

2. Дезінформація. Це навмисне дезорієнтування військового командування противника щодо власних можливостей, намірів та операцій. Основна мета – спонукання противника до дій, які є вигідними для сторони-агресора.

3. Радіоелектронна боротьба. Включає два основні компоненти: радіоелектронне придушення, яке порушує роботу електронних засобів противника шляхом випромінювання перешкод, та радіоелектронний захист, що забезпечує захист власних засобів.

4. Мережеві операції. Охоплюють комп'ютерні мережеві атаки (пошкодження чи знищення інформації в мережах противника), мережевий захист (моніторинг та захист власних мереж) та використання інфраструктури ворога для досягнення власних цілей.

5. Допоміжні елементи ІО. Це безпекові операції, який виступають як процес ідентифікації критичної інформації та впровадження заходів для запобігання доступу противника до неї. Включає диверсії, камуфляж та приховування намірів. Сюди також відноситься безпека інформації, яка включає в себе захист інформації та інформаційних систем для забезпечення їхньої доступності, цілісності, автентичності, конфіденційності та

непідробленості. До цієї групи також відноситься контррозвідка, яка включає в себе збір інформації та діяльність, спрямована на захист від шпигунства, розвідувальних дій та саботажу.

Доц. Дмитрашко С. А: Як конвергенція традиційних інформаційних атак з кібернетичними призвела до концепції гібридної війни, і які новітні форми конфронтації в цифровому просторі, зокрема в соціальних мережах, становлять найбільшу загрозу?

Відповідь Руцького С.В.: Конвергенція традиційних інформаційних атак з кібернетичними інструментами є визначальною характеристикою сучасної гібридної війни. Ця інтеграція створює нові форми конфронтації:

- Інформаційна складова як невід'ємним елементом на всіх етапах конфлікту. Технології інформаційних війн спрямовані на маніпулятивний контроль свідомості та підміну національних цінностей.

- Зростаюча роль кіберсфери у політичній конфронтації призвела до використання кібероперацій як інструменту зовнішньої політики (так звані «прохолодні війни»), що дозволяє державам досягати цілей, уникаючи відкритого військового насильства.

- Конвергенція дезінформації та кібертехнологій ускладнює атрибуцію (встановлення особи чи держави, що здійснила атаку), що є значною загрозою для міжнародної безпеки.

Новітні форми конфронтації в цифровому просторі характеризуються швидкістю, масштабом та технологічною складністю. В даному випадку цифрова пропаганда поєднує можливості штучного інтелекту, машинного навчання та великих даних для маніпулювання сенсами та створення нових інформаційних феноменів. Використання автоматизованих систем поширення наративів (ботів) та стратегій «управління трендом» у соціальних мережах для маніпуляції алгоритмами та громадською думкою. Застосування технологій *deepfake* (створення реалістичного, але підробленого аудіо/відео) та доксингу (оприлюднення приватної інформації). Комплексні атаки, спрямовані на підлив різних аспектів життєдіяльності держави, включно з критичною

інфраструктурою.

Науковий керівник: доктор політичних наук, професор Наумкіна С.М.

Тема дисертаційного дослідження «Інформаційне протиборство в сучасному світовому політичному процесі в умовах цифрової реальності» є надзвичайно актуальною та своєчасною. Актуальність визначається фундаментальними трансформаціями, спричиненими інформаційно-комунікаційною революцією XXI століття, що призвела до переходу в цифровий простір як до основної арени політичної конкуренції та конфронтації; до трансформації форм протистояння від традиційних до сучасних, заснованих на використанні технологічних винаходів (AI, Big Data, мережеві операції); до зростання ролі інформації до статусу стратегічного фактору і, фактично, зброї, що визначає стан та розвиток міжнародних відносин.

Вибір цієї теми повністю відповідає сучасним викликам соціально-політичного розвитку, а також тематиці науково-дослідної роботи кафедри («Сучасні виклики соціально-політичного розвитку: політико-правові та соціально-економічні виміри»).

Дисертаційна робота містить низку вагомих положень, що мають безперечну наукову новизну та теоретичне значення. Зокрема, здобувач вперше здійснив наступне:

1. Комплексний та системний аналіз інформаційного протиборства в умовах цифрової реальності, інтегруючи трансформаційні процеси, зміни комунікації та латентні прояви політичної агресії.
2. Запропоновано авторську концептуальну модель інформаційного протиборства, що системно об'єднує аналіз технологічних, політичних та соціокультурних детермінант.
3. Ідентифіковано та класифіковано новітні форми конфронтаційної поведінки суб'єктів у цифровому просторі (включаючи використання deepfake та автоматизованих систем поширення наративів).

4. Розроблено теоретико-методологічні засади для чіткого розмежування понять «інформаційне протиборство» та «інформаційна війна» на основі якісних критеріїв інтенсивності, цілей та ступеня використання цифрових технологій.

Крім того, здобувачем було уточнено роль цифрової пропаганди (як інструменту, що набуває автоматизації, масштабованості та анонімності), вплив інформатизації на ефективність інформаційних ефектів та розуміння інформаційного аспекту загроз у політичному процесі. Суттєво удосконалено аналіз конфронтаційної взаємодії суб'єктів шляхом дослідження конкретних механізмів їхньої комунікації та дискредитації.

Дисертація виконана на високому методологічному рівні. У ході дисертаційного дослідження були використані загальнонаукові методи, такі як: аналіз, синтез, абстрагування, порівняння, узагальнення, історико-логічний підходи, метод аналогії, моделювання та формалізації, а також системний метод. Широке застосування отримали також методи політологічних досліджень, такі як: політичний аналіз; контент-аналіз політичних та військових документів, спеціальної політичної літератури, архівних матеріалів, публікацій у засобах масової інформації; експертні опитування; експертні оцінки. Крім того, автор використовував спеціальні методи військової науки, такі як: узагальнення досвіду ведення воєн і операцій; аналіз досвіду навчань та військових ігор; методи військового прогнозування та ін., метод правового аналізу.

Методологічна складова наукового дослідження теми містить ряд методів, які допомагають привернути увагу до суспільно-важливих питань та створюють умови для ефективних висновків. Тому під час дослідження використано статистичний метод, він допоміг усвідомити сучасний стан конфронтації та кіберзагроз в інформаційному просторі, що створює умови для кібернетичного прояву небезпеки у формі кібервійни. Також метод моделювання, продемонстрував різні шляхи розвитку політичних процесів, для зменшення напруги у суспільстві та прояву проблематики в

інформаційному середовищі, яка має вплив на політико-військові процеси. Разом з тим, використано порівняльний метод, що аналізує різні події, які уже продемонстрували суспільне обговорення з конструктивним варіантом вирішення, а метод спостереження показав, що українське суспільство використовує інформаційний простір для комунікації та розуміння політико-військової ситуації у країні, тому виникає потреба у визначенні ролі політичної грамотності в періоди конфронтації в інформаційному просторі.

Застосовані загальнонаукові та спеціалізовані методи дозволили проаналізувати особливості поняття цифрової пропаганди та дослідницькі методи впливу на масову свідомість громадян України. Було розглянуто характеристики змін політичного вибору під впливом абстракцій, спостережуваних через вивчення реакцій у соціальних мережах. Метод наукового аналізу використовувався для дослідження мереж з акцентом на вплив реакціонерів, а також для вивчення наукової літератури, що стосується теми дослідження.

У дослідженні використовуються такі методи, як критичний аналіз дискурсу, метод лінгвістичного спостереження, аналіз визначень словникових записів, кейс-метод, контент-аналіз.

Суть авторського підходу до вирішення проблем інформаційного протиборства в цифровій реальності полягає в його здатності орієнтуватися в складній динаміці конфліктної взаємодії між багатогранними системами. Визначено, що за допомогою методів моделювання можна висвітлити складну взаємодію факторів, що впливають на інформаційне протиборство, на його каскадний вплив на суспільне сприйняття та суспільно-політичну поведінку. Ключові компоненти нашого підходу охоплюють розробку моделей, можливості моделювання, інтеграцію даних та інструменти візуалізації.

Концептуальні положення, ідеї, дискусії та висновки дисертаційного дослідження представлялися та обговорювалися на міжнародних, всеукраїнських наукових та науково-практичних конференціях. Зокрема, прийнято участь в роботі The 3rd International Scientific and Practical Internet

conference «Modern Political Processes: Global and National Dimensions» (Odesa, 2023); Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні виклики соціально-політичного розвитку: політико-правові та соціально-економічні виміри» (Одеса, 2024); III Всеукраїнської наукової конференції «Державно-правові засади формування безпекового середовища в Україні в умовах сучасних викликів» (Одеса, 2024); Міжнародної наукової конференції «Сталий розвиток регіонів, міст та спільнот в умовах глобальних перетворень: виклики, можливості, сценарії майбутнього», (Одеса, 2025).

Основні ідеї, положення та висновки дисертаційного дослідження викладені автором у 7 публікаціях, 3 з яких надруковані у фахових наукових виданнях із політичних наук та 4 публікаціях тез виступів на матеріалах науково-практичних конференцій.

Структура роботи (вступ, три розділи з підрозділами, висновки до розділів та загальний висновок, 165 джерел) є логічною, внутрішньо цілісною та повністю відповідає меті й завданням, визначеним дисертантом. Застосовані методи дозволили досягти поставленої мети та забезпечили об'єктивність і наукову обґрунтованість отриманих результатів.

Практична значимість роботи є значною та багаторівневою. Результати дослідження можуть бути безпосередньо використані:

1. Для державних органів та органів безпеки: Як основа для розробки стратегій інформаційної безпеки, виявлення та протидії кіберзагрозам, цифровій пропаганді та новітнім формам конфронтаційної поведінки.
2. Для політичних інститутів: Для формування ефективних комунікаційних стратегій та протидії дезінформації в онлайн-середовищі.
3. Для освітнього процесу: Теоретичні положення та методологічні засади можуть бути інтегровані у викладання дисциплін із політичних наук, міжнародних відносин та інформаційної безпеки.
4. Для громадянського суспільства: Для підвищення медіаграмотності та формування критичного мислення і стійкості суспільства до маніпуляцій.

Дисертаційне дослідження Руцького Сергія Васильовича на тему «Інформаційне протиборство в сучасному світовому політичному процесі в умовах цифрової реальності» містить нові теоретичні положення та обґрунтовані практичні рекомендації, що мають суттєве значення для розвитку політичної науки та сфери національної безпеки, робота є завершеною, самостійною та оригінальною науковою працею та може бути рекомендована до оприлюднення та захисту.

Виступили **рецензенти** наукової роботи.

Рецензент – доктор політичних наук, професор Ростецька Світлана Іванівна. За змістом дисертаційна робота представлена на здобуття ступеня доктора філософії, повністю відповідає спеціальності 052 Політологія. Дисертаційна робота на тему «Інформаційне протиборство в сучасному світовому політичному процесі в умовах цифрової реальності» є актуальним та своєчасним дослідженням. Актуальність теми беззаперечно зумовлена стрімкою цифровізацією та трансформацією політичної комунікації, де інформаційний простір став ключовою ареною геополітичного протистояння та гібридної війни.

Головна перевага роботи полягає у її науковій новизні. Здобувач вперше здійснив комплексний аналіз взаємодії технологічних, політичних та соціокультурних детермінант протиборства, запропонувавши авторську концептуальну модель цього феномену. Особливо цінним є теоретико-методологічне розмежування понять «інформаційне протиборство» та «інформаційна війна», а також ідентифікація новітніх форм конфронтаційної поведінки (як-от використання deepfake та автоматизованих систем).

Робота має значну практичну значимість, оскільки її результати можуть бути негайно використані державними органами та органами безпеки для розробки стратегій інформаційної безпеки та підвищення цифрової політичної грамотності суспільства. Дисертація є вагомим внеском у розвиток політичної науки.

Незважаючи на ґрунтовний аналіз нових технологій, у роботі недостатньо чітко підкреслено, як саме дисертація удосконалює розуміння загроз, пов'язаних з інформаційним аспектом, а не лише констатує їхнє існування.

Загалом, висновки дослідження є обґрунтованими, логічно структурованими та відповідають поставленим завданням. Робота має наукову новизну та достатній рівень презентації через публікації статей і тез наукових конференцій, що підтверджує її наукову та практичну значущість. Вважаю, що дисертація заслуговує на публічний захист.

Відповідь Руцького С.В.: Дякую шановному рецензентові за схвальний відгук та слушне зауваження. Удосконалення розуміння загроз полягає не просто в їх констатації, а у системному аналізі ризиків ескалації конфліктів, дестабілізації політичних систем та маніпулювання суспільною свідомістю за допомогою конкретних цифрових технологій. Дисертація чітко уточнює інформаційний аспект загроз шляхом аналізу конкретних кейсів кіберконфліктів та нових форм гібридної конфронтації, що дозволяє перейти від загального сприйняття небезпеки до конкретних механізмів протидії.

Рецензент – кандидат політичних наук, доц. Швець Світлана Леонідівна. Дисертація присвячена критично важливій темі інформаційного протиборства в умовах цифрової реальності. Дослідження відрізняється системним та комплексним підходом до аналізу складного соціально-політичного феномену, що особливо важливо в контексті збройного конфлікту.

Методологічна база дослідження є достатньою та обґрунтованою. Здобувач ефективно використав широкий спектр методів, включаючи моделювання, контент-аналіз політичних документів та спеціальні методи військової науки, що дозволило детально проаналізувати алгоритми, форми та ключові умови реалізації інформаційних операцій (PSYOP, MILDEC, CNO).

Науковий внесок посилюється уточненням ролі цифрової пропаганди як інструменту, що використовує автоматизацію та маніпуляцію алгоритмами.

Практична значимість підтверджується тим, що робота надає конкретні інструменти та знання для підвищення інфоімунітету громадян та розробки ефективних механізмів протидії деструктивним інформаційним впливам для ЗМІ та громадських організацій. Дисертація відповідає всім вимогам, висунутим до робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Щодо рекомендацій автору роботи, то варто було б конкретизувати авторське бачення феномену інформаційного протиборства, яке було запропоновано у роботі, оскільки це є ключовою ознакою наукової новизни.

В цілому, вважаю, що робота є ґрунтовною, структурованою, має наукову новизну та може бути рекомендована до захисту.

Відповідь Руцького С.В.: Дякую рецензентові за увагу та приділений час, і за поставлене питання.

Дякую за зауваження, яке підсилює акцент на авторському внеску моєї роботи. Авторське бачення феномену інформаційного протиборства полягає у розумінні протиборства як складної конфліктної взаємодії між багатогранними системами в умовах цифрової реальності. Це бачення враховує каскадний вплив інформаційної конфронтації на суспільне сприйняття та політичну поведінку, що було досягнуто завдяки застосуванню методу моделювання та інтеграції аналізу технологічних, політичних та соціокультурних факторів.

В обговоренні взяли участь і виступали:

Доктор політичних наук, професор Гедікова Н.П.: Дисертація здобувача є надзвичайно своєчасним і, я б сказав, прогностичним дослідженням. Вперше в рамках нашої кафедри здійснено настільки комплексний аналіз феномену інформаційного протиборства, який не обмежується лише військово-прикладним чи технічним аспектами, а системно інтегрує технологічні, політичні та соціокультурні детермінанти. Це дає нам глибоке розуміння того, як цифрова реальність, з її deepfake-технологіями та обчислювальною пропагандою, змінює саму природу політичного протистояння. Особливо цінною є авторська концептуальна модель та чітке

теоретико-методологічне розмежування понять «інформаційне протиборство» та «інформаційна війна». Це вагомий внесок, який безумовно поглиблює теоретичну базу нашої спеціальності.

Кандидат політичних наук, доцент Проноза І. І.: Я хочу відзначити потужну практичну значимість дисертації та її ґрунтовну методологічну базу. Робота дає конкретні інструменти для вирішення найгостріших проблем сьогодення. Практична цінність результатів для державних органів, органів безпеки та ЗМІ очевидна: аналіз новітніх форм конфронтаційної поведінки та уточнення механізмів цифрової пропаганди дозволяє перейти від реактивного до проактивного захисту національних інтересів. З методологічної точки зору, здобувач продемонстрував високий рівень володіння інструментарієм, ефективно застосувавши метод моделювання та критичний аналіз дискурсу. Це дозволило йому не просто описати проблему, а й запропонувати авторське бачення шляхів формування інфоімунітету суспільства. Я вважаю, що ця дисертація є відмінною основою для розробки нових навчальних курсів з інформаційної безпеки.

З урахуванням високого наукового рівня та актуальності теми, дане дослідження є гідною для розгляду і захисту в спеціалізованій вченій раді на присудження ступеня доктора філософії в галузі політології.

УХВАЛИЛИ:

1. Прийняти висновок щодо дисертаційного дослідження Руцького Сергія Васильовича «Інформаційне протиборство в сучасному світовому політичному процесі в умовах цифрової реальності», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 Політологія, в галузі знань 05 – соціальні та поведінкові науки

ВИСНОВОК

Обґрунтування вибору теми дисертації. Актуальність обраної теми дослідження полягає в тому, що відкриття нових інформаційних технологій

суттєво вплинуло на процес протистояння політичних суб'єктів, які перейшли від традиційних форм протистояння до сучасних форм, заснованих на використанні технологічних винаходів у сфері зв'язку та інформатизації. На думку експертів, роль інформації як в теорії політології, так і в практиці міжнародних відносин створила якісно нову ситуацію. Її аналіз наочно показує, що стан і розвиток сучасних та майбутніх міжнародних політичних відносин багато в чому визначається мистецтвом ведення інформаційного протиборства. Тому виникає потреба в дослідженні політичних процесів в інформаційному просторі та поглиблення цифрової політичної грамотності політиків та громадян.

Зв'язок із науковими програмами, планами, темами. Тема і зміст дисертаційного дослідження є складовою частиною комплексної науково-дослідної теми кафедри політичних наук і права Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» в межах науково-дослідної теми «Сучасні виклики соціально-політичного розвитку: політико-правові та соціально-економічні виміри (№ державної реєстрації 0120U002016), одним із виконавців якої є дисертант.

Метою дослідження є визначення сутності, характерних рис, форм, методів та ключових чинників інформаційного протиборства, що розгортається в сучасному світовому політичному процесі в умовах цифрової реальності. Досягнення цієї мети передбачає розробку теоретико-методологічних засад для дослідження зазначеного феномену, виявлення новітніх тенденцій та проявів інформаційної конфронтації, а також визначення їхнього впливу на політичні процеси та безпеку на національному і міжнародному рівнях. Досягнення поставленої мети здійснюється за рахунок послідовного вирішення наступних дослідницьких завдань:

— дослідити бібліографію проблеми та визначити аспекти, які потребують дослідження;

- розробити теоретико-методологічні засади дослідження інформаційного протиборства в умовах збройного конфлікту чи війни;
- обґрунтувати концепцію інформаційної переваги як основу мережевої війни;
- визначити та проаналізувати алгоритми, форми та ключові умови реалізації інформаційних операцій;
- проаналізувати конфронтацію взаємодії суб'єктів політики в інформаційному просторі;
- охарактеризувати та вивчити прояви інформаційних атак в інформаційних протистояннях;
- визначити характерні ознаки та проаналізувати прояви цифрової пропаганди, як інструменту інформаційного протиборства.

Об'єктом дисертаційного дослідження є інформаційне протиборство. Предметом даного дослідження є особливості інформаційного протистояння в умовах збройного конфлікту в цифровій реальності.

Наукова новизна дослідження в цілому полягає в тому, що тема дисертації в запропонованому формулюванні розробляється вперше; в рамках розроблених теоретичних, методологічних і практичних питань інформаційного протиборства в умовах цифрової реальності. Також новизна в отриманих висновках та сформульованих практичних рекомендаціях щодо удосконалення підготовки та ведення інформаційної війни як засобу вирішення завдань України в військових операціях. Більш конкретно наукова новизна полягає в:

Вперше:

- Здійснено комплексний аналіз інформаційного протиборства в сучасному світовому політичному процесі в умовах цифрової реальності, що охоплює трансформаційні процеси в цифровому просторі, зміни у формах політичної комунікації та зростання латентних проявів політичної агресії в інформаційному середовищі. Дослідження вперше системно розглядає

взаємодію цих факторів та їхній вплив на характер, методи та інтенсивність політичного протистояння.

– Запропоновано концептуальну модель інформаційного протиборства в сучасному світовому політичному процесі в умовах цифрової реальності, яка інтегрує аналіз трансформаційних процесів цифрового простору (зокрема, поширення цифрової пропаганди, кіберконфліктів) з дослідженням еволюції політичної комунікації та зростанням гібридних форм політичної агресії. Модель вирізняється системним підходом до вивчення взаємодії технологічних, політичних та соціокультурних детермінант інформаційного протистояння.

– Ідентифіковано та класифіковано новітні форми конфронтаційної поведінки суб'єктів політичного процесу в цифровому інформаційному просторі, що виходять за межі традиційних методів інформаційного впливу. Виокремлено специфічні цифрові інструменти та стратегії, що використовуються для публічного підтвердження власної позиції (включаючи технології автоматизованого поширення наративів) та дискредитації опонентів (наприклад, використання deepfake-технологій, скоординованих кампаній дезінформації в соціальних мережах).

– Розроблено теоретико-методологічні засади для розмежування понять «інформаційне протиборство» та «інформаційна війна» в контексті цифрової реальності, що базуються на якісних критеріях інтенсивності впливу, характеру цілей (від політичної конкуренції до повного соціокультурного та політичного домінування) та ступеня використання цифрових технологій як основних засобів ведення конфлікту.

Уточнено:

– роль та значення цифрової пропаганди як ключового інструменту сучасного інформаційного протиборства, розкрито її характерні ознаки в цифровому середовищі, такі як автоматизація, масштабованість та анонімність, а також поєднання технологій з креативністю операторів для швидкого створення та поширення пропагандистського контенту.

– вплив інформатизації та діяльності в інформаційному просторі на ефективність інформаційних ефектів, підкреслено залежність політичної влади від здатності здійснювати інформаційне протистояння у зовнішній та внутрішній політиці в умовах швидкого поширення інформації та охоплення великих мас людей.

– розуміння інформаційного аспекту загроз у сучасному політичному процесі, зокрема, шляхом аналізу конкретних прикладів кіберконфліктів на території європейських країн (згідно з публікацією автора), що ілюструють нові форми та методи інформаційного протиборства в цифровій реальності.

Удосконалено:

– розуміння загроз у сучасному політичному процесі, пов'язаних з інформаційним аспектом, зокрема, ризиків ескалації конфліктів, дестабілізації політичних систем та маніпулювання суспільною свідомістю за допомогою цифрових технологій.

– авторське бачення феномену інформаційного протиборства в умовах цифрової реальності, яке враховує як теоретичні аспекти проблеми, так і практичні прояви конфронтаційної взаємодії суб'єктів політики в інформаційному просторі, що відображено у наукових публікаціях автора.

– аналіз конфронтаційної взаємодії суб'єктів політики в інформаційному просторі шляхом дослідження конкретних механізмів та інструментів, які використовуються для публічного підтвердження власної позиції та дискредитації опонентів в умовах цифрової комунікації (що частково відображено у згадці про відповідну наукову публікацію автора).

Методи дослідження. У ході дисертаційного дослідження були використані загальнонаукові методи, такі як: аналіз, синтез, абстрагування, порівняння, узагальнення, історико-логічний підходи, метод аналогії, моделювання та формалізації, а також системний метод. Широке застосування отримали також методи політологічних досліджень, такі як: політичний аналіз; контент-аналіз політичних та військових документів, спеціальної політичної літератури, архівних матеріалів, публікацій у засобах масової

інформації; експертні опитування; експертні оцінки. Крім того, автор використовував спеціальні методи військової науки, такі як: узагальнення досвіду ведення воєн і операцій; аналіз досвіду навчань та військових ігор; методи військового прогнозування та ін., метод правового аналізу.

Методологічна складова наукового дослідження теми містить ряд методів, які допомагають привернути увагу до суспільно-важливих питань та створюють умови для ефективних висновків. Тому під час дослідження використано статистичний метод, він допоміг усвідомити сучасний стан конфронтації та кіберзагроз в інформаційному просторі, що створює умови для кібернетичного прояву небезпеки у формі кібервійни. Також метод моделювання, продемонстрував різні шляхи розвитку політичних процесів, для зменшення напруги у суспільстві та прояву проблематики в інформаційному середовищі, яка має вплив на політико-військові процеси. Разом з тим, використано порівняльний метод, що аналізує різні події, які уже продемонстрували суспільне обговорення з конструктивним варіантом вирішення, а метод спостереження показав, що українське суспільство використовує інформаційний простір для комунікації та розуміння політико-військової ситуації у країні, тому виникає потреба у визначення ролі політичної грамотності в періоди конфронтації в інформаційному просторі.

Застосовані загальнонаукові та спеціалізовані методи дозволили проаналізувати особливості поняття цифрової пропаганди та дослідницькі методи впливу на масову свідомість громадян України. Було розглянуто характеристики змін політичного вибору під впливом абстракцій, спостережуваних через вивчення реакцій у соціальних мережах. Метод наукового аналізу використовувався для дослідження мереж з акцентом на вплив реакціонерів, а також для вивчення наукової літератури, що стосується теми дослідження.

У дослідженні використовуються такі методи, як критичний аналіз дискурсу, метод лінгвістичного спостереження, аналіз визначень словникових записів, кейс-метод, контент-аналіз.

Суть авторського підходу до вирішення проблем інформаційного протиборства в цифровій реальності полягає в його здатності орієнтуватися в складній динаміці конфліктної взаємодії між багатограними системами. Визначено, що за допомогою методів моделювання можна висвітлити складну взаємодію факторів, що впливають на інформаційне протиборство, на його каскадний вплив на суспільне сприйняття та суспільно-політичну поведінку. Ключові компоненти нашого підходу охоплюють розробку моделей, можливості моделювання, інтеграцію даних та інструменти візуалізації.

Практична значимість дисертаційної роботи полягає у наступному:

- Для державних органів та органів безпеки: результати дослідження можуть бути використані для розробки стратегій інформаційної безпеки держави, виявлення та протидії деструктивним інформаційним впливам, зокрема цифровій пропаганді та кіберзагрозам. Аналіз новітніх форм конфронтаційної поведінки в цифровому просторі може допомогти у вдосконаленні механізмів захисту національних інтересів в інформаційній сфері.
- Для політичних інститутів та політичних партій: розуміння сутності та методів інформаційного протиборства в умовах цифрової реальності може сприяти розробці ефективних комунікаційних стратегій, спрямованих на формування позитивного іміджу, протидію політичній дезінформації та мобілізацію електорату в онлайн-середовищі.
- Для засобів масової інформації та журналістів: матеріали дисертації можуть бути корисними для підвищення рівня медіаграмотності, розуміння механізмів поширення фейкових новин та пропаганди, а також для вдосконалення стандартів журналістської етики в умовах інформаційного протистояння.
- Для науково-педагогічних працівників та здобувачів: теоретичні положення, аналітичні матеріали та висновки дисертації можуть бути використані в навчальному процесі при викладанні дисциплін політичних наук, міжнародних відносин, інформаційної безпеки та комунікативістики. Розроблені теоретико-методологічні засади можуть слугувати основою для подальших наукових досліджень у цій галузі.

– Для громадських організацій та активістів: результати дослідження можуть допомогти у розробці стратегій протидії дезінформації та маніпуляціям у громадському просторі, сприяти підвищенню рівня критичного мислення громадян та формуванню стійкості суспільства до негативних інформаційних впливів.

Таким чином, практична значущість роботи полягає в її здатності сприяти підвищенню рівня обізнаності щодо проблем інформаційного протиборства в цифровій реальності та надати інструменти для ефективної протидії його негативним наслідкам на різних рівнях суспільно-політичного життя.

Апробація результатів дисертації. Концептуальні положення, ідеї, дискусії та висновки дисертаційного дослідження представлялися та обговорювалися на міжнародних, всеукраїнських наукових та науково-практичних конференціях. Зокрема, прийнято участь в роботі The 3rd International Scientific and Practical Internet conference «Modern Political Processes: Global and National Dimensions» (Одеса, 2023); Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні виклики соціально-політичного розвитку: політико-правові та соціально-економічні виміри» (Одеса, 2024); III Всеукраїнської наукової конференції «Державно-правові засади формування безпекового середовища в Україні в умовах сучасних викликів» (Одеса, 2024); Міжнародної наукової конференції «Сталий розвиток регіонів, міст та спільнот в умовах глобальних перетворень: виклики, можливості, сценарії майбутнього», (Одеса, 2025).

Основні ідеї, положення та висновки дисертаційного дослідження викладені автором у 7 публікаціях, 3 з яких надруковані у фахових наукових виданнях із політичних наук та 4 публікаціях тез виступів на матеріалах науково-практичних конференцій.

Мета та завдання дослідження, логіка досягнення наукової мети визначили структуру дисертації, яка складається зі вступу, трьох розділів, які поділяються на підрозділи, висновків до розділів, списків посилань після кожного розділу, загального висновку до роботи. Загальна кількість

використаних джерел складає 165 джерел. Загальний обсяг дисертаційного дослідження складає 229 аркушів (з них 22 аркуші – списки посилань).

Тому є усі підстави до рекомендації дисертаційної роботи С.В.Руцького за розгляду і захисту в одноразовій спеціалізованій раді за зазначеною спеціальністю.

Список публікацій здобувача за темою дисертації

Праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Руцький С. (2023) Конфронтація взаємодії суб'єктів політики в інформаційному просторі. *Науковий журнал «Політикус»*. №5. С. 82-86. URL: http://politicus.od.ua/5_2023/12.pdf
2. Руцький С. (2024) Цифрова пропаганда в аспекті сучасного інформаційного протиборства. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. Випуск 55. С. 437–443. URL: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/55_2024/53.pdf
3. Руцький С. (2025) Медіаграмотність, як фактор розповсюдження політичної інформації. *Науковий журнал «Політикус»*. №1. С. 94-100.

Праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

4. Руцький С. (2023) Загрози в сучасному політичному процесі: інформаційний аспект. *The 3rd International Scientific and Practical Internet conference «Modern Political Processes: Global and National Dimensions»*, Odesa, 2023. <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/26884>
5. Руцький С. (2024) Кіберконфлікти у протиборстві суб'єктів політики на території європейських країн. *Сучасні виклики соціально-політичного розвитку: політико-правові та соціально-економічні виміри: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції*, м. Одеса, 24 травня 2024 року. Одеса: ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний

університет імені К. Д. Ушинського», Центр соціально-політичних досліджень «Politicus». С. 60-62. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/19629>

6. Руцький С. (2024) Особливості цифрової пропаганди в умовах воєнного стану. *Матеріали III Всеукраїнської наукової конференції «Державно-правові засади формування безпекового середовища в Україні в умовах сучасних викликів»*, Одеса, 2024. ОДУВС.
7. Наумкіна С., Руцький С. (2025) Парадипломатія як стратегічний інструмент боротьби з дезінформацією в умовах інформаційного протиборства. *Міжнародна наукова конференція «Сталий розвиток регіонів, міст та спільнот в умовах глобальних перетворень: виклики, можливості, сценарії майбутнього»*. м.Одеса, 16-17 травня 2025 р. Одеса:ОНУ імені І. І. Мечникова. 2025.

II. Рекомендувати дисертацію Руцького Сергія Васильовича «Інформаційне протиборство в сучасному світовому політичному процесі в умовах цифрової реальності», який виправив усі зауваження та побажання попереднього обговорення від 29 серпня 2025 року. Дисертація подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 «Політологія» для розгляду і захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Рекомендувати утворити в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» разову спеціалізовану вчену раду для прийняття до розгляду та проведення захисту дисертації «Інформаційне протиборство в сучасному світовому політичному процесі в умовах цифрової реальності» здобувача третього рівня освіти Руцького Сергія Васильовича IV року навчання та призначити:

головою разової спеціалізованої вченої ради доктора політичних наук, професора Гедікову Н.П.

рецензентами:

кандидата політичних наук, доцента, доцента кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» Каменчук Т.О.

кандидата політичних наук, доцента, доцента кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» Пронозу Інну Іванівну;

офіційними опонентами:

доктора політичних наук, професора, професора кафедри політичних наук Національного університету «Одеська юридична академія» Яковлева Дениса Вікторовича.;

кандидата політичних наук, доцента кафедри політології Одеського національного університету імені І.І. Мечникова Кройтора Артема Вікторовича.

Результати голосування щодо затвердження Висновку та рекомендації до захисту дисертації:

«за» – 16

«проти» – 0

«утрималися» – 0

Рішення прийняте одногосно

Головуючий на засіданні кафедри –
доктор політичних наук, професор

Наталя ГЕДІКОВА

Секретар кафедри

Анастасія ПУСТОВІТ

